

P-05-987 Dylid diweddarau'r canllawiau fel bod Canolfannau Hapchwarae i Oedolion, sy'n fusnesau teuluol, yn gymwys ar gyfer Grantiau Busnes yng Nghymru

Y Pwyllgor Deisebau | 15 Medi 2020
Petitions Committee | 15 September 2020

Cyfeirnod: RS20/13465

Rhif y ddeiseb: P-05-987

Teitl y ddeiseb: Dylid diweddarau'r canllawiau fel bod Canolfannau Hapchwarae i Oedolion, sy'n fusnesau teuluol, yn gymwys ar gyfer Grantiau Busnes yng Nghymru

Geiriad y ddeiseb: Mae gan lawer o drefi yng Nghymru Ganolfan Hapchwarae i Oedolion. O'r holl ganolfannau felly yng Nghymru, dim ond dyrnaid sy'n rhan o gadwyn cenedlaethol; mae'r gweddill yn fusnesau teuluol.

Ar hyn o bryd mae Llywodraeth Cymru yn bendant na fydd yn diweddarau canllawiau Grant Busnes COVID i gefnogi'r canolfannau hapchwarae sy'n fusnesau teuluol. Mae canolfannau hapchwarae i oedolion hefyd wedi'u hepgor o'r Gronfa Gwydnwch Economaidd.

Mae rhai canolfannau hapchwarae yng Nghymru wedi gweithredu ers y 1980au ac mae pob un yn cyflogi pobl leol. Mae'r diffyg cefnogaeth gyfredol yn rhoi cannoedd o swyddi mewn perygl yng Nghymru.

Mae canolfannau hapchwarae i oedolion wedi cael eu cynnwys yng nghynlluniau grant Lloegr a'r Alban, ac mae busnesau yn y gwledydd hynny wedi cadarnhau eu bod wedi cael y grantiau.

1. Cefndir

Fel rhan o'i hymateb i bandemig y coronafeirws, mae Llywodraeth Cymru wedi gweithredu nifer o gynlluniau i gefnogi busnesau, gan gynnwys drwy grantiau sy'n gysylltiedig â gwerth ardrethol eiddo a rhyddhad ar gyfer ardrethi annomestig.

Mae ardrethi busnes (a elwir hefyd yn ardrethi annomestig) wedi'u datganoli'n llwyr i Gymru ers mis Ebrill 2015.

Mae Canolfannau Hapchwarae i Oedolion, a elwir yn aml yn arcedau, yn dod o dan drefniadau trwyddedu penodol, fel y nodir gan y [Comisiwn Hapchwarae](#)

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Ar [19 Mawrth](#), cyhoeddodd y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd becyn cymorth i fusnesau sy'n delio â COVID-19. Roedd hyn yn dilyn cyhoeddiad ar [17 Mawrth](#) ynghylch cymorth i fusnesau.

Mae'r cymorth yn cynnwys rhyddhad ardrethi busnes 100 y cant i bob eiddo a ddefnyddir ar gyfer manwerthu, hamdden a lletygarwch. Diwygiwyd hyn wedyn ar [24 Mawrth](#) i beidio â chynnwys eiddo sydd â gwerth ardrethol o £500,000 neu fwy. Nid yw'r [canllawiau](#) sy'n ymwneud â'r rhyddhad hwn yn cyfeirio'n benodol at Ganolfannau Hapchwarae i Oedolion nac arcedau. Fodd bynnag, mae'n eithrio 'casinos a chlybiau gamblo'.

Cyflwynodd y pecyn cymorth hefyd ddau grant i fusnesau sy'n bodloni meini prawf penodol, sy'n cael eu darparu drwy awdurdodau lleol (nid yw'r canllawiau ar gyfer y cynlluniau hyn bellach ar gael ar [wefan BusnesCymru](#)). Y rhain yw:

- Grant 1: Mae grant o £25,000 ar gael i fusnesau manwerthu, hamdden a lletygarwch mewn adeiladau sydd â gwerth ardrethol rhwng £12,001 a £51,000. Mae hyn yn cynnwys, er enghraifft, busnesau sy'n meddiannu eiddo fel siopau, bwytai, caffis, lleoedd yfed, sinemâu, lleoliadau cerddoriaeth fyw, gwestai, tai llety, lletyau a llety hunanarlwyo.
- Grant 2: Grant o £10,000 i bob busnes sy'n gymwys i gael [Rhyddhad Ardrethi Busnesau Bach](#) yng Nghymru sydd â gwerth ardrethol o £12,000 neu lai.

Estynnwyd y cynllun grant ar [6 Mai](#) i bob trethdalwr sy'n gymwys i gael rhyddhad elusennol a rhyddhad i Glybiau Chwaraeon Amatur Cymunedol, sy'n gweithredu yn y sectorau manwerthu, hamdden a lletygarwch mewn eiddo sydd â gwerth ardrethol o £12,000 neu lai. Gallent gael mynediad at grant o £10,000 drwy'r cynllun.

Yn ei llythyr at y Pwyllgor Deisebau ynghylch y ddeiseb hon, mae Llywodraeth Cymru yn amlinellu nad oes dim cynlluniau i ddiwygio'r meini prawf cymhwysedd ar gyfer y cynlluniau rhyddhad ardrethi a chymorth grantiau. Mae'n nodi tri amod penodol sy'n cael eu hystyried gan awdurdodau lleol mewn perthynas ag arcedau difyrion a busnesau tebyg:

1. Mae gan bob busnes sy'n cael rhyddhad ardrethi busnesau bach (SBRR) hawl i grant o £10k. Mae hyn yn golygu y gallai sefydliadau hapchwarae / gamblo llai sy'n elwa o SBRR hefyd fod yn gymwys i gael grant.
2. Mae arcedau o'r math y gellid eu cyfrif fel difyrion yn hytrach nag adeiladau gamblo yn cael eu hystyried yn sefydliadau hamdden ac yn gymwys i gael y grantiau naill ai trwy'r llwybr SBRR neu, lle mae gwerth ardrethol yr adeiladau yn eu gwneud yn gymwys, am y grant mwy o £25k fel cyfleusterau hamdden.
3. Nid yw sefydliadau hapchwarae (fel sydd i'w cael yn gyffredinol yng nghanol dinasoedd ond a allai fod wedi'u lleoli yn unrhyw le hefyd) sydd fel arfer â mynediad cyfyngedig i bobl 18 oed a hŷn ac sydd a) heb hawl i SBRR a b) lle mai gamblo yn hytrach na difyrrwch yw'r prif weithgaredd, yn gymwys ar gyfer y grant manwerthu, hamdden a lletygarwch. Mae canllawiau'r cynllun ardrethi annomestig ar gyfer Rhyddhad Ardrethi Manwerthu, Hamdden a Lletygarwch yng Nghymru - 2020-21 yn eithrio hereditamentau gamblo yn benodol.

Caeodd y cynllun grantiau i geisiadau newydd ar 30 Mehefin 2020.

Mae Llywodraeth y DU wedi cynnig grantiau tebyg i fusnesau yn Lloegr:

- Grant o **£10,000** i fusnesau bach sy'n gymwys i gael **Rhyddhad Ardrethi Busnesau Bach** neu **Ryddhad Ardrethi Gwledig** (mae'r trothwy ar gyfer busnesau bach yn Lloegr yn golygu eiddo sydd â gwerth adrethol o dan £15,000).
- **Grant o £25,000 i fusnesau manwerthu, lletygarwch a hamdden** sydd â gwerth adrethol dros £15,000 ac o dan £51,000.

Mae hefyd wedi ehangu **Cynllun Gostyngiad Manwerthu 2020-21** i ryddhad ardrethi busnes 100 y cant ac i gynnwys sectorau hamdden a lletygarwch. Mae'r canllawiau cysylltiedig yn nodi bod casinos, clybiau gamblo a neuaddau bingo yn gymwys i gael y rhyddhad.

Mae Llywodraeth yr Alban hefyd wedi cynnig dau grant:

- **Grant o hyd at £10,000** i fusnesau bach cymwys (h.y. trethdalwr sy'n cael y Cynllun Bonws Busnesau Bach neu'r Rhyddhad Gwledig)
- **Grant o hyd at £25,000** i fusnesau manwerthu, lletygarwch a hamdden cymwys sydd â gwerth adrethol rhwng £18,001 a hyd at £51,000 ac yn cynnwys hynny. Mae'r mathau o eiddo sy'n gymwys yn cynnwys, er enghraifft, neuaddau bingo a difyrion.

Mae Llywodraeth yr Alban hefyd wedi gweithredu **rhyddhad ardrethi busnes 100 y cant ar gyfer y sectorau manwerthu, lletygarwch a hamdden**. Mae rhestr o eiddo cymwys wedi'i chynnwys yn y **rheoliadau perthnasol** ac mae hyn yn cynnwys, er enghraifft, neuaddau bingo.

3. Camau gweithredu Senedd Cymru

Mewn ymateb i **gwestiwn ysgrifenedig** (29 Ebrill 2020) yn gofyn i'r Gweinidog gadarnhau:

... bod canolfannau hapchwarae i oedolion yn siopau sy'n manwerthu gweithgareddau hamdden ac felly â hawl i fanteisio ar y grant ar gyfer busnesau manwerthu hamdden a lletygarwch sy'n talu ardrethi, fel lleoliadau tebyg, megis neuaddau bingo, ac fel y gwnânt yn Lloegr o dan y cynllun cyfatebol yno. ...

Atebodd Gweinidog yr Economi, Trafnidiaeth a Gogledd Cymru (13 Mai 2020):

The guidance recognises that some of the categories listed may include a range of different business activities. Where the guidance is not explicit, it is for local authorities to determine whether the activities of an individual business align with the purpose of the scheme.

Mewn ymateb i **gwestiwn ysgrifenedig** yn gofyn a fyddai diwygiad yn cael ei wneud i ganllawiau'r grant er mwyn "sicrhau bod canolfannau hapchwarae ac arcedau difyrion yn cael eu cynnwys ar y rhestr o fusnesau manwerthu, lletygarwch a hamdden sy'n gymwys i gael rhyddhad" (19 Mai 2020). Atebodd y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd ar (5 Mehefin 2020) nad oes unrhyw gynlluniau i ddiwygio'r meini prawf cymhwysedd.

Mae Pwyllgor yr Economi, Seilwaith a Sgiliau wedi cyhoeddi **galwad agored am dystiolaeth a phrofiadau o effaith COVID-19**. Trwy hyn mae wedi cael **tystiolaeth gan Bacta** - y gymdeithas fasnach ar gyfer y diwydiant difyrion a pheiriannau hapchwarae yn y DU. Dywedir:

The situation in Wales has been more problematic than in other parts of the UK, as Welsh Government and local authority decision-making has meant that many high street and seaside arcades have not been able to access the rate-related Retail, Leisure and Hospitality Grant.

Mae'r Pwyllgor Deisebau wedi ystyried dwy ddeiseb yn ymwneud â COVID-19 ac Ardrethi Busnes:

- **P-05-967: Annog Llywodraeth Cymru i ddiwygio ei pholisi ar ryddhad ardrethi annomestig i helpu i gadw siopau Debenhams ar agor yng Nghymru** (23 Mehefin 2020)
- **P-05-968: Talu grantiau Coronafeirws i bob busnes sy'n gymwys i gael Rhyddhad Ardrethi i Fusnesau Bach, yr un fath â gweddill y DU** (23 Mehefin 2020)

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.